

V torek, četrtek in sobota
izhaja in velja v Mari-
boru brez posiljanja na
dolu za vse leto 8 gl. — k,
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ 20 „

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k,
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ 60 „

Vredništvo in opravištvó
je v gosposkih ulica
(Herrngasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD

Oznaniša:
Za navadno dvestopna
vrsta se plačuje
6 kr., če se tiskajo krat-
ki kr., če se tiskajo krat-
ki 4 kr., če se tiskajo krat-
vele pismenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačati
kolek (stempel) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankirajo.

Št. 80.

V Mariboru 8. oktobra 1868.

Tečaj I.

Telegram „Slov. Narodu“.

Belgrad, 2. okt.

Društvo jugoslovanskih rodoljubov čestita gospodu Hermanu in Vošnjaku, vrlima branilcema svetih pravic Slovenstva, za njuno junaško vedenje v korist mile nam matere Slave. Živila; Slava Vama!

Slovinci zedinimo se!

IV.

A. D. P. Iz dolnje Kranjske.

Izgovarjali so se nekteri Slovenci poprej, da narod slovenski sam za združenje v kronovino Slovenijo ne mara, da mu je celo protivni in da so le posamezni rodoljubi zanj vneti, katerih rodoljubne misli in želje so sicer hvalevredne, ali oni da se ne morejo na njih ko na obče mnenje naroda slovenskega opirati. Najnovejše sijajne dogodbe na slovenskem Štirnem so pokazale, kako napačna je bila ta misel poslancev naših, in gotovo bi se ravno to po vseh drugih slovenskih taborih razodelo, ako ne bi liberalnost sedanje vlade občega mnenja naroda našega raje zaduševala, nego ga poslušala. Kranjskoslovenski poslanci, ako niso slepi na duši in na telesu, menda vendar že s taboriti vred spoznajo, da se narod slovenski v sedanjem stanu pod nemško nadvlado nikdar nikjer, in tudi na Kranjskem do pravice in blagostanja dokopati ne more. Oni vidijo, kako mnogi vladni organi, dasi tudi imajo sicer postavo in paragrafe vedno na jeziku, tistega grdo gledajo, ki se drzne od njih spoštovanje in uresničenje znanega 19. §. zahtevati. Oni vidijo kako le tujci ali domači odpadniki, ki so še slabši od tujcev, po stari navadi po slovenski zemlji gospodarijo, kako se slovenski profesorji in uradniki prezirajo, odstavljajo ali v druge tuje dežele prestavljajo in na njih mesta trdi Nemci ali taki našinci postavljajo, kateri se v resnici za §. 19. brigajo, kolikor za lanski sneg. Kranjsko-slovenski poslanci vidijo ali bero, kako tudi njih samih v okviru ustave stojećih celo vladni in uradni listi strupeno napadajo, kedar koli v narodnem obziru zahtevajo, kar jim se je slovesno zagotovilo, ko so dualizem zidati pomagali. Oni vidijo, da stoji „Laib. Tgblt.“ kteremu sami očitajo, da je v žlahti s tajnim dispositionsfondom tiste vlade, katero oni podpirajo, v prvi vrsti nasprotnikov njihovih. Oni bero ali slišijo, kaj in kako česko-moravski Slovani, Poljaki, pravi Hrvatje in pravi Slovenci o dualizmu in njegovem §. 19. in razširjeni (oder was?) avtonomiji sodijo. Oni vidijo, da so na led speljani, da se slovenstvo v kljub železnici in 19. §. še vedno po stari navadi prezira in preganja, ko gad strupeni; oni slišijo, kako ne le posamezni rodoljubi, ampak v taborih zbrani narod slovenski sam o dualizmu in sreči njegovi sodi; oni slišijo in bero, kako narod slovenski slavna govora g. Hermana in dr. Vošnjaka v štirnem deželnem zboru, zlasti pa nju zahtevanje zedinjene slovenske domovine kot „glas Božji“ pozdravlja, ki celi narod slovenski iz 1000letnega spanja k novemu življenju budi, očitno

s tem kazaje, od kod le rešitve, pravice in blagostanja pričakuje — pa oni so za vse to gluhi in slepi. Poljaki, ki so se prvi od cislajtanzima zapeljati pustili, svojo zmoto že spoznavajo ter si jo popraviti prizadevajo, kranjsko-slovenski poslanci pa menda mislijo, da zadostuje, če se le po navadi v kranjskem dež. zborčku z Dežmanom in njegovimi pajdaši za kake malenkosti strastno pulijo in ako v teh neprijetnih prepirih le nobene nemške besede ne pregovore, (kar je poslednje vse prav) menijo, da so takovi poslanci da si boljši Slovenci želeli ne moremo. Ne le slovenski, ampak tudi drugi slovanski listi jih zaradi tega že ostro karajo in na pravo pot zavračajo, ali ti namesto da si bi to svarilo k srcu vzeli, po njem se ravnali in s tem usta zamašili vsem onim, ki pravijo: „evo, kako se med seboj koljejo!“ se raji svoje trme drže, a od svarilnih spisov, katerim „škandalartikeljni“ pravijo, se z največo nejevoljo obračajo, patetično rekoč, da nočejo „domačega umazane perila prati.“ Poseben trn v peti so jim tako zvali „mladi Slovenci“, kterim očitajo, da s svojo „prenapetostjo“ podirajo, kar se je s pomočjo starih rodoljubov toliko let trudapolno zidalo; to pa jim ne gre v glavo, da — ker v zadevah celokupnosti državne nečemo in ne smemo biti bolj cesarski in avstrijski ko cesar sam, — izvira naša opozicija zoper sedanje ravnanje kranjskoslovenskih poslancev skoro le iz tega, da so truda-polno zidanje političnega edinstva Slovencev, katero je nam potrebno ko ribi vode, in katero se je vsled tega že l. 1848 na programu Slovencev kot prva točka odlikovalo, v sedanjem toliko imenitnem času, ko se Avstrija naša prenareja, da bi vsem narodom svojim enako varno zavetje postala, kot kako prazno in neumno sanjarijo, kakor se kaže, popolnoma zapustili in mesto nje od Kluna zapeljani raji utopijo Blagotinškovo, t. j. državo Cislajtanijo — sovražnikom slovanstva zidati pomagali, in da od Cislajtanije ne nehajo in se k zapuščeni Sloveniji nazaj ne povrnejo, dasiravno vidijo, ako le še kolikaj oči imajo, v kako neugodno stanje pri prijateljih in neprijateljih so se pustili zapeljati. Da je eden govornikov v deželnem zboru Slovenije omenil, nima nobene veljave, kajti nimajo pokazati najmanjšega sklepa najmanje interpelacije v tej zadevi in oni glas je celo osamljen. — „Novice“ se izgovarjajo, da so morali poslanci slovenski združenje Slovencev v eno politično in administrativno celoto s skupnim deželnim zborom in skupno deželno vlado iz programa svojega izpustiti, ker niso hoteli niti Nemci in Talijani niti visoka državna vlada od združenja tega nič slišati in ker nas so celo naši slovenski bratje Čehi in Poljaki v koš nemške skupine metali in nas še mečejo.

Kar se tiče Nemcev, Italijanov in visoke državne vlade, je očitno, da bi Magjari še dandenes pod nemško nadvlado, ki jim bi vsako opozicijo v pregreho štela in le nemščino za avtentičen tekst na Ogerskem razglasovala, nam enako zdihovali, da so se v borbi za svoje pravo po izgledu slovenskih poslancev ravnali. — Kar se pa Čehov in Poljakov tiče, mislim, da je to, kar jim „Novice“ sploh očitajo, le osebno mnenje posameznih českih ali poljskih partikularistov, a ne obče mnenje Čehov in Poljakov in tudi njih vodnikov ne, sicer bi bili slovenske federaliste lansko leto na Dunaji iz federalističnega

Listek.

Na kraljevo v Zagrebu.

(Konec.)

Tam leži tropa svinj. Samozadovoljno leže v blatu, rohne, kaj se jim o želuču sanja, med tem ko mesar okolo njih stopa, klaloželnih misel poln. Stopajva naprej po dolgi ulici, ki sestoji na eni strani iz kolib, ki živo spominjajo na stare „pfalbauten“ (kol), na drugi pa iz ognjišče. Vsaka koliba je kréma, in vsaka ima svoje ognjišče prek ulice. Tu se gulaš kuha, tam se pečejo od ene strani od solnca, od druge od ognja klobase, tam se vrti celo jaguje ali prase na lesenem drogu, tam zopet imajo na treščica natakne kosce svinjetine, ki bi jo gotovo tudi pariški gourmand kot slastno ocenil. Tako na priliko je moralo izgledati, ko so stari Grki pod Trojo hekatombe bogovom na čast in sebi v slast obhajali. Stopiva zdaj dragi bralec v eno kolibo. Trije gajdaši jo godejo. Gosle pravijo: cigec migec, cigec migec; prvi bas odgovarja: ne bu nikaj dobro, ne bu nikaj dobro; drugi bas pa pravi: bude, bude, kadkad bude, bude itd. in to v eno mer celi popoldan, in še celo noč. Koliba je tako polna sveta, da ljudje stoje eden tik drugega, in vendar se „tanca“. Mi Slovenci trebamo za naše plesce prostora, vsaj toliko, da se pošteno zasukati moremo, naj pripravnejša je zato kakošna pometena parna, Horvat ne, on pleše in se suče tam, kjer stoji. Videl sem Primorce, ki je vsak na svojem stolu plesal hrvaški narodni ples, ali „tanac“ kakor mu narod sploh pravi (kolo med narodom zagrebske okolice ni poznan), je neko cepetanje, pravi trembelente. Mlade nevestice in snašice in svekrve, pa tudi stareje kumice so pomešane med „cifraše“ dečke, kterim torba odskakuje zdaj iz boka na dimlje, zdaj opet nazaj iz domelj na bok. Ples daje ljudem neki zelo živ izraz. Poglej deklice, kako jim ličica goré, kako jim „koraluš“ na napetih nedrah skače, kako marama frči, kako se kite po tilniku vijejo. Primi jo za roko — nobena se temu ne brani — in čutil boš, da je vroča kakor krop. Poglej dečke, kak silen ogenj jim iz oči gori. Zdaj eden, ki mu je veselje iz srca prekipevalo, za-

vriskne, da kakor struna skoz ušesa brni, zdaj opet drugi šaljivo v taktu za-
poje: hop hop čizme moje, jošče imam doma dvoje! hop hop čizme moje itd.
Ko sva se zdaj tega do sitega nagledala, pojva še poslušat slepca goslarja,
ki tam na hišnem oglu sedi. Glava mu je plešasta, le okolo tilnika mu
redki sivi lasje frlijo. Njegovo zarujavelo lice ima lep junaški izraz, kakoršnega
nam kažejo podobe rimskih imperatorjev. Prsa so mu na pol razgaljena
Na nje bi se mogel pač upotrebiti Homerjev izraz, da so runjasta, one ne
čute niti burjo, kedar ledeno brije od Krivca tepena, niti pekoče solnčne
žare, kedar pred njimi v pejsjih dnevih vse v sencu beži. In vendar bije
pod to runjasto odejo najblaže poezije polno srce. Takih podob ne naj-
deš nikjer drugod po celem svetu. Njegove gosli so tako enostalne, da ne
morejo bolj biti, večidel imajo le po dvoje debelih strun. Losenj, s kterim
pa strunah gor in dol vleče, je véasih na kakošni svibovi letarci napet. —
Gosta truma ljudi stoji okolo njega spoštljivo poslušaje njegove pesmi, ktere
zmiraj gologlav poje. Zadnja leta ne pride več toliko slepcev goslarjev v
Zagreb na kraljevo, kakor poprej, posebno do leta 1849. Eno je to, da
broj teh jugoslovanskih bardov res pojema, drugo pa to, da jih je pod Ba-
chom žandarmerija in policija preganjala. Prašali so jih za potne liste, in
ker teh niso imeli, zapirali so jih kot vagabundirendes gesindel v ječe, in
tako so se naše vile preganjale od nemila do nedraga. Pa tudi iz tako
zvanega velikega sveta ne manjka stvari za gledoželjne oči. Tu je z velikimi
pismenkami zapisano: Autour du monde! tam opot: Exposition universelle,
na koncu dole je zverinjak, v onem kotu cirkus. Grmada bezjakov stoji pred
njegovimi vrati, kar en mož v tricottu na oder stopi in bezjake in brajce
nagovori z: moine herrschaften! Čudna to imena brajci in bezjaki. Gospod
Trstenjak nam je že oboja raztolmačil. Naj mi bo dovoljeno tudi eno o
bezjakih reči. Po mojem mnenju se zagorski Slovenci zato imenujejo bezjaki,
ker se v bez-platno oblašijo. primeri naj se beseda bezelan in Bezelansko.
Če je pa oblika bizjaki pravilnejša, bi mislil da proizhaja iz besede bize, kar
plattene bele hlače pomeni.

—P.

zboru pehnili, ne pa lepo, mirno ž njimi zborovali in se potem, kakor so „Novice“ same povedale „v polpolni slogi in globoki zavesti solidarnosti slovenske“ od njih ločili. — Da so vsaj značajni Čehi še dandenes teh misli, mi menda dokazovati ni treba. Ako se pri vsem tem še zdaj tu pa tam kak Čeh ali Poljak oglasi, kateri Slovence v nemško skupino meče, ter jim združenja in narodne samostojnosti ne privoščiti, kar sedanje „Novice“ vselej z nekakim posebnim veseljem razglašajo, ni to nič čudnega, marveč čudno čudo bi bilo, če bi postavim Poljak Smolka*) hotel bolji Slovenec od naših slovenskih „prvakov“ biti in to za nas zahtevati, kar „najbolji slovenski rodoljubi“ zanemarjejo in zametujejo ali se vsaj zahtevati ne upajo. — Poslanec Pintar meni, da niso le posamezni Čehi, marveč da je ves narod česki zoper samostojno kronovino Slovenijo in to zaradi straha, da se bi potem tudi česki Nemci od Čehov ločili, cesko kraljestvo raztrgali in si svojo lastno nemško deželo osnovali, da se torej mi vsled tega na Čeha zanašati ne moremo. Tudi ta je prazna. Českim Nemcem, kakor je znano, gre za nadvlado, ne pa za ravnopravnost ali narodno svobodo. Njih ni po številu dosti več od nas Slovencev, vendar imajo enih 7 čisto nemških gimnazij. Slovenci nimamo — nobene; oni imajo tudi čisto nemške ne le najnižje ljudske, ampak tudi najvišje šole (univerzo, politehniko) dasiravno se jim tudi drugod po Avstriji nemških višjih učilišč ne manjka, a Slovenci nimamo doma ne drugod slovenskih srednjih in višjih šol in večidel tudi nižjih ne, v katerih se je dozdej gledé narodnosti rekel bi le kontreband nekaj storilo, odslej pa, ako bi res ad majorem autonomiae gloriam tista državna oblast, ktera ne taji, da ji je „Oesterreichs Fühlung mit Deutschland“ še vedno glavna naloga, še večji upliv do našega šolstva si prilastila, ko ga je dozdej imela, prišli bi tudi v tem oziru iz dežja — pod kap. „Slov. Nar.“ je pravo zadel, rekši, da se smo dozdej v naših šolah po suhem plavati učili. V prihodnje bo še slabše. — Mi se z mrvico hrupa zadovoljiti ne moremo, ker imamo pravico do celega hleba. Če nam hi se tudi na Kranjskem par keblor vode prililo, si nismo s tem nič bolj. Očita nam se da narod slovenski sam za nemške šole prosi. Res je sicer, da so se ne le kak od nemščine omoten župan, ampak tudi drugi priprosti ljudje tu pa tam že za nemške šole na slovenski zemlji oglašili, ali jasno je ko beli dan, da so take prošnje puhle in prazne tako, da kratkotalo ne zaslužijo, da bi se v misel jemale, dokler se obče zahtevanje naroda našega ne usliši in narodni naš jezik v uradnije ne vpelje.

Iz deželnih zborov.

Interpelacija dr. Tonklija in tovarišev v seji dne 1. oktobra zastran ravnopravnosti slov. jezika v uradu in šoli.

(Konec.)

Če ravno so se vršile od leta 1862 pri tukajšnji okrožni sodnji konečne obravnave v slovenskem jeziku, se je vendar le redko kedaj zgodilo, da so bile vse sodnijske osebe smožne slovenskega jezika; zapisniki so se pa vselej pisali le v laškem jeziku, v kateri se pišejo tudi dandenes vkljub vsem postavam.

Ravno pri tej sodnji, ktera govori pravo v kazenskih zadevah za celo goriško grofijo, so še dandenes izročene preiskovalne pravde taki sodnijski osebi, ki ne ume družega kot samo laški jezik, in ne zna besedice slovenskega jezika; da bi se ta gospod posluževal vsaj priseženega tolmača, ali to se ne godi, marveč so mu kot zapisovalci pridani taki c. k. avskultanti, ki sami ne znajo dobro slovenskega jezika. — Kakošne dan morejo biti pri takih okoliščinah preiskovalne pravde, si lahko vsak sam misli.

Akoravno so morale take napake znane biti c. k. nadsodnji v Trstu, jih vendar ni odstranila, marveč se dozdeva, da je ona pravičnim in pohlevnim zahtevam slovenskega naroda nasprotna, ker je take uradnike, ki so bili začeli slovenski uradovati, le pisano gledala in morebiti pripomogla, da so bili v druge dežele preloženi; ker je bila slovensko mejniško pravdo v dobi Belkredijevoga ministerstva zavrгла, in ker še denašnji dan pri tukajšnji okrožni sodnji za pravne praktikante take izšolane pravoslavce sprejema, ki ne umejo čisto nič slovenskega, in le malo laškega jezika.

Veliko upanja je bilo sicer zbudilo med Slovenci na Goriškem združenje politiške od sodnijske uprave; pa kar se je tako željno pričakovalo, to sta ministerstva pravosodja in notranjstva le v najmanjšem delu spolnila. Če ravno se namreč ne da tajiti, da se je imenovalo vsled nove osnove za nekatere slovenske okraje nekoliko slovenskih uradnikov, je vendar večina imenovanih, ki niso zmožni slovenskega jezika v besedi in pismu in nahajajo se med njimi nekteri, ki celo nič ne znajo slovenskega, ali le prav malo; med tem pa so bili trije na Goriškem rojeni slovenski uradniki imenovani za adjunkte v Istri.

Po vsih okrajnih sodnijah vlada izključljivo ali nemški ali laški jezik. To velja posebnó od mestno-odredne sodnije v Gorici, h kateri spada bivši Goriški okraj; pri tej sodnji ni nobenega pravniškega uradnika, da bi zmožen bil slovenskega jezika v besedi in pismu, čeravno ima rečena sodnja skoraj le s slovenskimi strankami opraviti, in uradni jezik je še vedno le laški, vkljub nove tako imenovane liberalne dobe in vkljub §. 19 ustanovnih postav.

Ako pa sedijo že v sodnijah prve stopnje taki uradniki, ki — malo jih izvzamemo — niso sposobni uradovati v slovenskem jeziku, te žalostne razmere se kažejo še očitniši v sodnijah višjih stopnja. Pri c. k. nadsodnji v Trstu opravljajo službo taki svetovalci, med katerimi, ako se ne motim — in rad bi se motil — ne zna ni eden slovenskega jezika v uradnijah, ktero zagotavlja toliko naredb, odločeb in paragrafov! Kar zadeva šole, — dozdej še ni bilo mogoče odstraniti iz ljudskih šol popolnoma nemškega jezika,

*) „Novice“ so Smolkov program napačno tolmačile. Smolka nas ni vrgele v nemško skupino, ampak nam pustil odprte meje, ako si jih bomo — sami staviti vedeli. Govor Smolkov pri prvi priliki. Vred.

akoravno se v teh šolah v njem le prazna slama mlati, ker v malo tednih po iztopu iz šole pozabijo učenci vse nemške besede, ktere so jim bile z neizrečenim trdom v glavo zabite.

V glavnih šolah se sicer začenja v materinem jeziku podučevati, ali popolnoma še to načelo ni izpeljano. V srednjih šolah je pa bil doseđaj in je še vedno izključljivo le nemški kot učni jezik, in narodnemu je le tesen kotek odločen. Od vseučilišča in višjih tehtniških šol se ne more govoriti, ker jih za Slovence še ni.

Po vsem tem je jasno, da za Slovence na Goriškem je ostala tolikokrat zagotovljena enakopravnost slovenskega jezika v uradnijah in šolah le na papirji, in da je še vedno le „pium desiderium“.

Gledé pa da slovenski narod ima že vsled djanskega bitja od narave vtrjeno pravico tirjati, da ga nikdo v razvitji njegovega narodnega življenja ne zadržuje; gledé da ima pravico tirjati od vlade, da se mu narodnost in narodni jezik ohrani in goji; — gledé da Slovenci plačujejo enake davke v denarji in v krvi, kakor drugi narodi, in da imajo tedaj tudi pravico vdeleževati se ravno tako vseh koristi po utrjenem načelu — „enake teže, enake pravice;“ — gledé da je bila ravnopravnost slovenskega jezika že opetovano izrečena in priznana od presvitlega cesarja, kteremu je slovenski narod vedno vdan; gleda tudi § 19. ustanovnih postav 21. dec. 1867. l. zagotavlja vsem narodom, in dosledno tudi slovenskemu, enakopravnost njih jezika v šolah, v uradih in v javnem življenju; gledé da ni mogoče, da bi slovenski narod uspešno, duševno in materialno napredoval in se na višo stopnjo omike in blagostanja povzdignil, dokler ga vežejo jeklene verige tujega jezika v uradih in šolah; gledé na vse to predlagajo podpisani po predsedništvu vis. dež. zbora vis. c. k. vladi te-le vprašanja:

1. Kaj je vis. vlada že storila, ali kaj misli storiti, da se bodo vse naredbe, razločbe in postavbe o ravnopravnosti slovenskega jezika na Goriškem v glavnih in srednjih šolah in uradnijah dejansko izpeljale?

2. Ali ne misli vlada v ta namen take uradnike, ki so slovenskega jezika nezmožni, koj od c. k. sodnij na slovensko-goriškem odstraniti, tem pa ki so slovenskega jezika le v besedi zmožni, zaukazati, da se ga imajo v določeni dobi tudi pismeno toliko naučiti, da bodo mogli v slovenskem jeziku uradovati.

3. Ali ne misli vis. vlada pri podajanji služeb sploh — in pri c. k. nadsodnji v Trstu — na to paziti, da se bodo službe le tistim podeljevale, ki so tudi slovenskega jezika v besedi in pismu zmožni?

4. Ali ne misli vis. vlada poduk v srednjih šolah tako vrediti, da se bo na spodnji realki in gimnaziji v Gorici koj vpeljal za slovenske učence slovenski kot učni jezik?

Dr. Tonkli, Dr. Abram, Ant. Černe, Dr. Žigon, Andr. Marusič, Karol Polaj, Pagliaruzzi.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 5. oktobra. A. [Izv. dop.] (Pogled na naš deželni zbor; darilo narodnih poslancev.) Ako se ozremo na delavnost deželnega zbora kranjskega, ki je ravno kar končal svoje delovanje moramo priznati, da se je izvršilo v kratkem času mnogo, kar bode v dušnem ali materialnem oziru na korist kranjskih Slovencev. Res je sicer, da naš deželni zbor v svoji pretečeni sesiji ni povzdignil glasu o državnopravnih vprašanjih, da se ni pečal z splošno politiko, ravno zaradi tega (?) pa je tem marlivejše delal na domačem polji, čeravno bi se bilo želelo morebiti semtertje tudi tukaj n. p. v šolskem vprašanji več odločnosti. Zastavo narodnosti je krepko držala kvišku narodna večina, ktera je ostala vsa njej zvesta. Pričakovanje nasprotnikov, da se bode izneveril ta ali oni narodni večini, da se bode osnovala tako imenovana posređovalna stranka, ni se vresničilo. Kar moramo z veseljem priznavati je, da je nastopila letos narodna večina pravo pot s tem, da se je posluževala pri vsih razpravah izključno le slovenskega jezika. Mnogo predlogov deželnega odbora pa je bilo letos še nemških, nadjati se hočemo tudi drugo leto najti več predlogov slovenskih. Pripoznati se mora sicer da je ta stvar morebiti od sporočevalca in da ni vsak sporočevalec slovenski prijazen, n. p. gospod Dežman kot izvoljen deželni odbornik od velikih posestnikov gotovo ne bode delal slovenskih sporočil, kakor je eno v zadnji seji dobro naredil tudi k nemški stranki spadajoči g. Langer. S tem da je narodna večina rabila le slovenski jezik ustregla je željam vsacega rodoljuba, pokazala pa je tudi — kakor je omenil dr. Bleiweis v končnem govoru — da slovenski jezik je zmožen biti parlamentaren jezik, da je zmožen da se vpelje v šole in uradnije. Skoraj komično je bilo včasih čuti, kako se je moral truditi predsednik g. Wurzbach z slovensčino, ktero je seveda le bral ne pa govoril. Proti koncu šlo mu je že dosti bolje, ravno tako privadila so se marsiktera nemškutarska ušesa bodi si izmed poslancev ali poslušalcev domačih glasov slovenskih. Napade nasprotne manjšine in njih neslane, že sto in stokrat prezečene dokaze pobijali so z krepko besedo poslanci večine, ravno takisto pa tudi vlado kedar je hotela segati v pravice zborove. Posebno fulminanten bil je govor g. dr. Tomana zaradi gruntne davka, kterege naša dežela mnogo preveč mora plačevati, in kterege bi se moglo mnogo odpisati da se spravi stvar na pravično podlago. Sploh moram reči še enkrat, da — ako odštejemo nekatere želje — smemo zadovoljni (?) biti z postopanjem naših poslancev. Kdaj dočakamo pač blaženi čas ko bodo zborovali v Ljubljani zastopniki vsih Slovencev?

Konečno moram omeniti tukaj velikodušnega vedenja naših narodnih poslancev, s katerim so naklonili dramatičnemu društvu denarno podporo. Ker zaradi že sklenene pogodbe z glediškim ravnateljem in slabega denarnega stana deželne blagajnice ni bilo mogoče društvu že letos želje izpolniti, ktero je izrekalo v prošnji, nabrali so narodni poslanci med seboj 200 fl. ter jih podarili dramatičnemu društvu, za kar naj jim bode izrečena tukaj srčna hvala. Za drugo leto pa priporoča deželni zbor da se deželni odbor ozira kolikor mogoče na opravičeno prošnjo dramatičnega društva.

Metlika 1. okt. 1868. [Izv. dop.] Med tem ko se štirski slovenski poslanci za svete pravice svojega naroda in ravnopravnost slov. jezika tako junsko potegujejo, da jim ves slov. svet od veselja pleska in jim občine zaupnice in zahvalnice pošiljajo; med tem ko so začeli poslanci v dež. kranjskem zboru razen nekoliko neškodljivih nemškutarjev le v slovensčini obravnati; med tem ko več velik del občin v slov. jeziku uraduje; med tem ko je že c. k. uradnijam zaukazano, sprejemati slov. vloge in s slov. stranko slovenski sestavljati preiskavne zapisnike; med tem ko že od nekterih c. k. uradnijam na slov. vloge tudi slov. odloke dobivamo, — doživela je denes starodavna Metlika dogodbo, ki je vredna, da se sedanjemu in prihodnjemu pokolenju pismeno in ustno ohrani. Čujte in pazite, da vam se v glavi ne zavrti. — Proti sklepu skladnega cestnega odbora metliškega odločile ste stranki A. G. in A. N. pritožbo predati na dež. zbor kranjski. V ta namen ste prosili za prepis zapisnika seje in prošnjo g. Ferd. Salkoker-u, županu mestne občine metliške, ob enem tudi prvomestniku cestnega odbora odpravile. Prošnji v domačem (slovenskem) jeziku napisani priložen je bil tudi prejemni list, da ga v dokaz sprejetja prošnje imenovani prvomestnik podpiše. Pa kaj se zgodi? Stranki dobite prošnjo in prejemni list nazaj, v prošnji pa listek s temi besedami: „Bitte um deutsche (sic) Frage oder Antwort, Salkoker. — Ali ni to zasramovanje vsega cestnega odbora, v katerem je tudi narodni poslanec Mart. Kramarič? Ali ni to atentat na pravice slov. naroda in temeljni postav državnih? Kaj poreče na to „društvo za obrambo narodnih pravic“? Kaj pa poreče Vi Metličani, ki ste pri volitvi deželnega poslanca Ravnikarja opetovano dokazali, da vam je narodnost sveta stvar, za katero žrtvujete prijatelje, domačo korist in naj-silnejša dela? Ako je g. Ferd. Salkoker to storil iz neznanja domačega jezika, naj se ga ali uči ali naj se odpove javnim pretežkim mu dolžnostim na korist občinstva, vendar naj pové, v katerem jeziku se navadno razgovarja in kriči z ljudmi, ki k njemu kakor okrajnemu ranocelniku po zdravila hodijo in kam bi prišel, da z ljudstvom v domačem jeziku ne obči? — Ako je to storil iz samovoljnosti, naj zna, da smo v ustavni zemlji, da imamo sankcionirane postave, da se na podlagi teh postav shajamo, pišemo, govorimo in sklepamo. —

Toliko za denes. Stranki ste zdaj isto prošnjo na pošto poslale. da jo spet skladnemu cestnemu odboru izročijo. — Nedajmo se!

Braslovče. Odbor našega trga odposlal je dež. zboru to adresa: Visoki deželni zbor!

Krvave rane nas, svitlemu cesarju vedno zvesto vdanih Slovencev so naši vrli poslanci v svoji dne 19. sept. t. l. dežel. zboru vis. vladi predloženi interpelaciji odkrili.

Naše ljudstvo vedno bolj uboža, njega dušne in telesne moči hirajo, s tem pa tudi nezadovoljnost raste in ni se nadjati, da se bodo naše okoliščine zboljšale, dokler se nam od naših poslancev zahtevane pravice ne samo na papirji, ampak tudi v djani ne spolnijo.

Prosimo torej naj visoki dež. zbor blagovoli pomagati, da se mi Slovenci v eno združeno slovensko domovino zedinimo, da se nam v domačem jeziku uraduje in se nam naša mladina po najkrajši in edino zdravi poti v maternem jeziku podučuje, kakor te dobrote vsi izobraženi narodi celega sveta uživajo.

Občinski odbor braslovskega trga dne 2. oktobra 1868.

Sebastian Bohin, župan.	Klein, odbornik.
Matija Paprej, odbornik.	Blasius Ročnik, odbornik.
Anton Vovšek, odbornik.	J. Pauer, odbornik.
Peter Legat, odbornik.	Juri Rancinger, odbornik.
Matija Perger, odbornik.	Franc Plaskan, odbornik.
Blas Rojnik, odbornik.	

Od Mure, 4. oktobra. [Izv. dop.] Vaš graški dopisnik se je zadnjič zmotil, ko je povedal, da je ljutomerski okrajni zastop zoper zedinjenje Slovencev protestiral, to je naredilo le ljubeznjivo občinsko zastopništvo našega trga. Okrajni zastop še ni imel ta čas nobene glavne skupščine, in kedar jo bode imel in ako pride to pitanje za rešitev na dnevni red, bode ga gotovo našemu narodu dostojno in povoljno rešil. Kar se pa ljutom. občinskega odbora tiče, bil je ta famozni protest le po večini sklenen in to po nemškutarjev z daj vladajoči kliki, rečem kliki ne stranki. Ljutomer ima 1000 stanovalcev, in ako je med temi 200 nemškutarjev s ženami in z otroci vred, sem že silno veliko povedal. Nemcev pa tu ni, kajti vseh teh 1000 govori dobro in čisto slovenski. Smejali se bote, ako vam povem, da se kolovodje nemškutarški zovejo s takimi imeni, ki imajo končnico: lič, vič, žič vec, itd. Njihovi očetje, dedje in preddedje so bili pošteni, ne besedice nemškega znajoči želarji in viničarji našega kraja, potomce pa zdaj taka „rabies teutonica“ navdaja, da bi nas narodnjake radi z enim hipom vse v krstvo deželo poslali, ako bi to tako lahko šlo, kakor si oni to želijo. Ali stvar je ravno narobe, kajti vsa prava inteligencija murskega polja je narodna. Ta klika in Ljutomeru samo zaradi tega tako predrzno prasko dela, ker jo sedanja vlada na vse kripilje podpira, o čemur ste se natanko osvedočili, ko je dež. namestnik na dr. Prelogovo interpelaciji odgovoril. Naj se piše enkrat mesto: grof Taaffe: grof Klam-Martinić, mesto: Giskra: Rieger itd., kar morebiti ni več tako daleč, bote videli, kako se bodo naši zdaj širokoustni nemškutaroni in nemškutarčki poskrili, kakor šurki za pečjo, kadar solnce posije. Ko so ta protest sklepali, so po g. Postružnika, narodnega odbornika, trikrat poslali in ga tako rekoč za lase vlekli, da bi ta famozni protest podpisal. Mož se je še le potem odvažil to podpisati, ko so mu rekli, da sta gg. dr. Ploj in dr. Klemenčič tudi zoper zedinjenje Slovencev!!

Vrta narodnjaka sta se na ves glas smejala izvedevša, da se je pod protekcijo njihovih imen ta klasični protest podpisoval! To sem vam le en izgled navel, kako so se ti podpišni lovili! Pitam vas, ali imajo na taki način podpisani prosvedi katero veljavo?? Se ve, Waser jih bo hvalil, kakor berač svojo mavho. Na koncu tega protesta se tudi pravi, „dass sich dem-

selben wahrscheinlich auch alle Landgemeinden anschliessen werden“! Ali ta nemškutarški wahrscheinlich se je spremenil v neovrgljivo slovensko istinitost, kajti vse druge občine ljutom. okraja so že en dan pred sklepom tega protesta svoje adrese in peticije dr. Vošnjaku in dr. Prelogu poslale. Podpisani so povsod vsi srenjski odborniki, in možje so radi in samosvestno to podpisali, ni bilo treba podpisov à la Postružnik loviti. — Da se ta ljutom. klika tudi „verfassungstreu“ in „deutschliberal“ imenuje, razumeva se samo ob sebi; kako bi se pa prav za prav imela zvati, opisal vam bom prihodnjič bolj obširno. Slučajno namreč smo dobili liste nekterih nemškutarjev v roke, kako so pred taborom vsakega pojedinega narodnjaka grdobno in gnjusobno v Gradcu in Beči pri dotičnih možeh in oblastih ovajali.

Gradec 5. oktobra. [Izv. dop.] Denes spet seja dežel. zbor, ki je trajala neprenehoma skozi 6 ur, od 10. do 4.

Slovenski poslanci so oddali osem peticij; poslali so jih:

Trg Vojnik; Občina sv. Miklavž, Brebovnik, Hermnec, Iljaševic, Stara in nova cesta, Borečka, okraj Ljutomerski; občina Grušovle iz Konjiškega okraja.

Ravno 100 beri sto občin, med temi devet trgov, dva okrajna zastopništva, je prosilo, da se vpelje slovenski jezik v šole in uradnije in združijo vsi Slovenci v zedinjeno Slovensko. Število nemških adres se skrjuje proti ogromnemu številu slovenskih.

Potem bere g. ces. namestnik odgovor na prvo interpelacijo g. dr. Vošnjaka in tovarišev. Malo smo pričakovali, pa ta odgovor je še daleč za tem, kar smo si vendar obetali po glasovitem §. 19. Odgovor nam skratka rečeno nič ne obljubi, narodna ravnopravnost ostane tudi zanaprej pium desiderium. Ker je odgovor strašno obširen in iz celega nam že dobri znani stari nemškutarško-birokratiški duh veje, me ni volja, vam posamezne točke tu napisavati.

Od zedinjenja Slovencev je molčal g. c. k. namestnik. Ali si vlada noče pota zapirati o tem vprašanji?

Potem se je nadaljevalo posvetovanje o šolski postavi. Dr. Vošnjak nasvetuje, da se ne prepušča seljskemu šolskemu svetovalstvu predlaganje, okrajnemu šolskemu svetovalstvu (kterega voli okrajni zastop) pa ne odločevanje zastran učnega jezika. Vladni predlog o tem nič ne govori in po pravici. Učni jezik je povsod materni. Narodnost se zapisuje pri številjenji ljudstva in po tem je tudi učni jezik že odločen. Kakošne zmešnjave utegnejo nastati na Slovenskem, kjer so večine v seljskih in okrajnih šolskih sovetih tu narodne, tam protinarodne. In po volitvah se lahko spet spremeni večina in lahko se zgodi, do otrok pod enim šolskim svetom se 1 ali 2 leta podučuje nemški, potem pa pod spremenjeno narodno večino bi se moralo učiti slovenski. Cela podlaga šole bi bila nestalna in poduk končno nemogočen.

Vsi dokazi kakor navadno zastoj, s Slovenci glasoval je le gospod bar. Buol.

Ko je šlo pozneje zato, ali bi ostal katehet brez volitve v okrajnem šolskem svetu, je govoril ali prav za prav bral svoj govor Marenbrški poslanec dr. Schmid. Surovo napadal je sploh katoliško duhovščino in katoliško cerkev. Izbudil je občno nevoljo, da je kot protestant tako nesramen, soditi o katoliških zadevah in svoje pastore hvaliti, od katerih ves svet ve, da so večidel „mukerji“. G. Kaiserfeld mu prav dobro ugovarja. Čudno, da ta mož, ki je toliko zmerom upil proti konkordatu, zdaj naenkrat začne trditi, da on nikoli ni bil te misli, šolo popolnoma ločiti od cerkve. Ljudske šole on druge dobre ne pozna, kot konfesionalne, naj si bodo že katoliško, ali protestantovsko - konfesionalne.

Potem se obrne proti onim liberalcem, ki jim je ta postava prekleikalna itd. Spušča se v angleško zgodovino in kakor na katedru spet per longum et latum govori o angleški ustavi, o Peel-u in Pittu, da si je človek res mislil, da je v britiškem parlamentu in ima pred seboj vse te slavne govornike in državnike. Govor je postal dolgočasen in videlo se je govorniku, da ga ne ve končati, ko se vendar enkrat vsede, se vzdigne g. Herman: „Gospod predgovornik naj bi raje se podučil o avstrijskih razmerah, kakor o angleških. G. dr. Schmidu pa rečem, kako se mora on predrzniti kot protestant in inostranec našemu katoliškemu duhovništvu odrekati sposobnot v okrajnem šolskem svetu sedeti. Tako besedovanje mora hudo razžaliti Avstrijance. To so nasledki, da vedno v Avstrijo importiramo inostranske kapacitete, ktere, če bi kaj vredne bile, bi gotovo domá obdržavali. Da pa te kapacitete nimajo te veljave, katero si sami pripisujejo, nam kaže že večkrat slišana pritožba o Nemčiji popačeni po svojih doktorjih in profesorjih“. Schmid je rdeč postal, kot razkačen petelin, odgovoril pa ni besedice; sploh ta mož vam ne ve besedice iz glave govoriti, ako je ne more iz papirja brati in še takrat mu težko gre. *)

Jutri bo še ena seja in menda na vrsti peticije slovenskih občin.

Denes po končani seji je bil slovesen obed za vse poslance v hotel-u pri „Konji“. Naši slovenski poslanci se niso udeleževali in tudi nimajo povoda se veseliti v družbi mož, ki le mislijo, kako bi obdržavali naš slovenski narod v starih verigah.

Slov. adresa trga Vojnik-a, ki sem jo imel priliko v roke dobiti, je tako krepka in narodna, da se more človek veseliti napredovanja naše narodnosti v poprej nepričakovanih korakih.

Gradec 5. oktobra. [Izv. dop.] Finis coronat opus! se pri našem dež. zboru ne more reči, tembolj pa pri naših slov. poslancih. Želel bi bil denes vsem Slovincem slišati krepke, pogumne in odločne govore naših sl. poslancev gg. Herman-a in dr. Vošnjak-a. Še enkrat sta razodela ske-

*) Ko je bil dr. Schmid pred nekimi leti rektor vseučilišča, poskušal je svoj pričetni govor na pamet govoriti, a ni se spregovoril 5 stavkov, zmanjka mu pred ves zbrano vseučiliščno mladino 4 fakultet in v pričo 4 dekanov nič govora in začasní zastopnik nemške vednosti moral je pod zlato rektorsko veržico seči v svoj frak, iz kterega je na dan izlekel pisani govor; da brati zna, to je videla potem vseučiliščna mladina. Ali se je zdaj tudi tega odvažil? Vredn.

leče rane slovenskega naroda, še enkrat razvila naš slovenski program. Kakor bombe so padale njih besede med nasprotnike in razen adresne še ni bilo take viharne debate v našem dež. zboru, le z razločkom, da so takrat govorili tudi Nemci, danes pa le naša dva junaka. Tu Vam podam kratek popis seje, velevažna in obsirna govora pa tako povzamete iz stenografičnih sporočil.

Po obravnanih raznih stvareh, pridejo končno na dnevni red peticije za zedinjenje Slovencev in pa protesti nekaterih mest in trgov. Prof. Heschel sporočuje o njih, najde vsake baže napak in nasvetuje, da se oddado deželnemu odboru in ne vladi.

Vzdigne se g. Herman. Nastane tišina, kakor navadno, kader se Herman oglasi in vse pazljivo posluša. Blizo tako-le govori: Ko smo stavili vladi našo interpelacijo, vedeli smo, da jej to ne bo ugodno in da se proti tej bodo vzdignili glasovi iz srede našega naroda, iz onih 5% potujčenih, ki so narodu tuji postali. Velika večina naroda pa je na naši strani, ker ni zapeljana. Nasprotnne adrese so večidel nespodobno pisane, slovenske pošteno in mirno zahtevajo svoje pravice; in pravost in kultura torej ni na strani nasprotnikov. Smo mi krivi, da ti potujčeni ljudje zaradi svoje hude vesti in straha pred Slovani skoro norijo? Drava bo še zmerom tekla in Vi bodete še zmerom vino pri nas, mi železo pri Vas kupovali, čeravno vsi Slovenci imamo svoje ces. namestnike in svoj deželni zbor v Ljubljani, (Nemir in nasprotni klici Nemcev.) Potem graja znani protislovenski list v Gradci („Tagespost“) ki zmerom hujska proti Slovincem. Protinarodne adrese so provocirane od birokracije in tujstva, posebno ptuj-ska od nekega tamošnjega advokata, slov. renegata. Ta hudobija, ktera slovensko ljudstvo šunta, da peticionira proti svojemu materinemu slovenskemu jeziku, se bo maščevala nad svojimi roditelji, in zapeljani narod sam bo zastarelo krivo vero svoje sužnosti maščeval. (Nemir Kaiserfeld od jeze ne ve, kaj bi počel, postopa sem ter tje in je že dvakrat pokazal predsedniku gr. Glejspachu, naj govori preče g. Herman-u. Vzdigne kazalec leve roke in s kazalcem desne ga reže. Smešen pogled. Ta „Engländer“ mora posebne misli imeti o parlamentarizmu. Presneto malo se je naučil od Angležev.)

G. Herman se ne da motiti, ampak mirno nadaljuje. Dokaže, da le narodna inteligencija je skrbela za poduk in omiko slovenskega naroda; Nemci in nemškutarji Slovincem ni ene knjige, ni enega slov. časopisa niso podali. Nasprotnne adrese le to dokazujejo, kako daleč je že segla demoralizacija. Tujci so si vse prisvojili in nočejo, da bi jih kdo motil v vživanju. Če se narod tudi sili k polni mizi, potem se pravi: Vi kalite mir! — Popraša, kaj bi Vi rekli, če bi se Vam na Nemškem tako godilo, ko nam na Slovenskem?

Slovenski narod v tisočletni sužnosti si izgubil svoje narodnosti, kako si upate, ga zdaj na enkrat prekrstiti. Ne bo se uresničilo prerokovanje enega Vaših prvih liberalcev, da v petdesetih letih nobenega Slovenca več ne bo. Narod vzbujati v novo življenje je toliko, ko ga še enkrat stvariti. In slovenski narod bo od smrti vstal in se zedinil. (Lohninger kliče: Nikoli!) Herman: Nikoli? — Vederemo. Ne ene kočice ne ene vasi ne bo več požrl nemški liberalizem. Slovenska dežela je lepa in rodovitna, sega od Drave do jadranskega morja, slovenski narod je lepe rasti in prirodne inteligencije. (Smech med Nemci.) Slovansko je dandenes „nobel“ (Krohota med Nemci.) Ponašam se, da so tudi moji prededje, kakor Vaši, bili Slovani. Je Avstrija pozabila, zakaj vse se ima zahvaliti Slovanom. Avstrija brez Slovanov ni — nič! Slovanska kri in slovansko premoženje se še zmerom rabi, pripoznajo pa se ne. Ste pozabili, da se za Vašo omiko, in za različne zavode večidel imate zahvaliti slovenskim penezom. (Velik nemir.) Ktere so tiste dobrote, ki jih od Vas ima Slovan? Zdjaj se obrne g. Herman do vladnega namestnika in začne govoriti od interpelacije. G. predsednik mu seže v besedo, da po opravljenem se ne sme govoriti o vladnih odgovorih na interpelacije.

G. Herman torej preskoči to stvar in le dokazuje, da Nemci niso sposobni cesarstvo ustanoviti in vladati. Konča s temi besedami: „Dokler bo trajala ta politika neusmiljenosti in teorija nižjih plemen, dokler še eden narod mora v Avstriji se bati za svojo narodnost, ne boje miru, ne ejoja. „Slovenija“ je le vprašanje časa. (Smech in nemir.) (Kon. pr.)

V Belemgradu 28/16 sept. [Izv. dop.] Zarad bolgarskega upora je odpotoval avstrijski generalni konzul že pred 14 dnevi od tú v Bolgarijo da se z lastnimi očmi prepriča, koliko punt napreduje ali ne. Zdjaj se je vrnil in njegova poročila se glasé, da se Bolgari ne morejo dolgo več upirati in da jih hoče Porta zadovoliti z nekimi malimi koncesijami, ki se tičejo le bolgarske hierarhije. Dozjad namreč so bili vse vladike v Bolgarski Grki fanarijoti, ki so narod materialno in duševno izprijali pa ga pogrečiti hoteli. Samosvestnejši Bolgari so se s početka temu ustavljali, potem pa je bilves narod proti svojim škofom, in tako se je počela pred 3 ali 4 leti ona borba proti tujemu duhovstvu. Turška vlada ni hotela tačas v ničem Bolgarom ustreči, in ravnala je s tistimi, ki so od nje polajšanja iskali kot z rogovičeli in jih celo obsojala kot upornike. Tako se je pri Bolgarih vnelo nezadovoljstvo, tem bolj ker je blagostanje vedno bolj vpadalo. Že lani so se pokazovali prvi početki punta. Tega leta so stvari, vsaj po sporočilih, ki jih ne dobivamo od kacega konzula, v Bolgariji, Makedoniji, mnogo ozbiljniji in za turštvo nevarnejši. Kakor vsaka vlada, tako tudi turška ne dela rada koncesij, dokler jih ne mora. Zato poročila, ktere avstrijski oficijozni listi o bolgarskem ustanku prinašajo so na slabih nogah, ali dostikrat čista mistifikacija. Znan nam je memorandum bolgarske začasne vlade, poslan sultanu, in drugi velikim možem v Carigrad. V tem pismu se tirja za Bolgare taka samostojnost, kakoršna ima Srbija. Teško da bi Turška vlada to kedaj dovolila. V novejšem času se hoče dati Bolgarom narodna hierarhija, to je pravica da si Bolgari sami volijo svoje vladike. Dvomimo pa da bi se bolgarski narod s tem zadovoljil in pomiril. — Angleški konzul ki se ima v Belgrad vrniti, pojde skozi Bolgarijo, da se boše sam prepričal kako je tam

stanje in kaj se godi na Stari planini. — Dva konzula nas zapuščata. Italijški je odpotoval včeraj in gre v Meksiko za odposlanca; francoski bo odšel, ker se mu beligradske podnebje nezdravo zdi, ker je v enem mesecu dvoje otrok izgubil. — Bivši knez Karažoržević bo prišel z ostalimi sokrivci (ubojniki knjeza Mihajla) skupaj v Zemun. Da to dozjad ni bilo storjeno, je kriva bila njegova bolezen.

Politični razgled.

22. t. m. se snide primorsko ljudstvo na Sempaskem polji v velik slovenski tabor. Dovoljenja je odbor že prosil. Ob enem moremo iz najboljšega vira zagotovljati, da se je odbor po natančnem pretresovanju odločil, da se zbranemu ljudstvu tudi predloži vprašanje zarad zedinjenja vseh Slovencev v eno celoto. Upamo da ondotno ljudstvo svojo korist že toliko spoznava, da se brez ovinkov in pogojev enoglasno izreče za to edinoizveličavno slovensko idejo.

Da nočejo slov. poslanci v dež. zbor Tržaški in da protestujejo proti vsem dež. sklepom malo briga zavihano italijansko večino: o vsem tem je presledila na dnevni red. To sredstvo ni niti novo niti izdatno; španjska kraljica ravno zdaj premišljuje nasledke svojega presledovanja na dnevni red o željah svojega ljudstva.

Ministerska kriza še ni končana, Herbst in Potocki imata iti iz sedanje službe. Novih ministrov se mnogo imenuje, a nič zanesljivega: „nova era“ je od dne do dne v hujski zadregi.

Ministerstvo notranjih zadev se zopet ukvarja z neko novo organizacijo, ktero hoče dokončati do državnega zbora.

Preteklo nedeljo se je sešel pred Višehradom (Praga) velik ljudski zbor, kterege je blizo 20.000 ljudi obiskalo. Vojake, ki so prišli ljudstvo razganjati, sprejeli so s prva s „slava“ klici, potem pa, ko so jeli ljudstvo razganjati, s sikanjem in kamenjem. Zvečer je bila velika demonstracija v Pragi. Nemško kasino in hišo znanega nasprotnega časnikarja je ljudstvo s kamenjem ometovalo. Na Dunaji eni kričé po posadnem stanu, nekteri kličejo Polackija in Riegerja na pomoč. Ko bi se kaj enacega ponovilo, cesar se je neki bati, svetujejo, naj bi cesar Ferdinand zapustil Prago; Klaudijevo stanje je zelo težavno; mestno svetovalstvo bo skušalo razdraženo ljudstvo pomiriti. Praške časnike, ki so o ljudskem zboru prinesli uvodne članke, je policija pograbila.

V Zagrebu začne v kratkem „stranka prava“ 2krat na mesec izdajati perijodični politični časopis „Hervat“. Dovoljenje je prošeno, dotični poziv je podpisal znani rodoljub hrvaški g. odvetnik dr. Matok. Glavni namen novemu početju je: „Na zakonitem temelju stoječ, braniti ili iskati, pravnim načinom i pravičnimi sredstvi, sveta prava našega (hrv.) naroda in naše domovine“. Gotovo veselo znamenje, da „nova era“ v Hrvaški dolgo še ni vdušila značajnosti in ljubezni do naroda, da politična demoralizacija ni še toliko, kolikoršno bi si magjaronstvo želelo. Novemu početju najbolji vspeh!

Olo muškemu nadškofu se je naložilo prvič 2000 gl., drugič 5000 gl. globe, ker noče izročiti zakonskopravdnih pisem.

Odkar je odstopil Goluhovski, odprla so se popolnoma usta poljskega časnikarstva. Kdor je dozjad molčal zarad namestnika, govori zdaj brez ovinkov. „Gaz. Nar.“ naravnost pravi, da je deželnega zbora adresa in resolucija vse stranke zopet združila. Vsakdo v deželi se čuti olajšanega ker je prepričan, da stoji vsa dežela za svojim zborom proti ministerstvu. Zdjaj se bodo Poljaki zopet združili okrog enega programa. To vladi dela dokaj zadreg, ker v celi deželi ne dobo ne enega neodvisnega moža, ki bi hotel prevzeti namestništvo.

Iz Bolgarije se širi punt zoper turško gospodarenje tudi v Makedonijo. Krdela ustajnikov so se zbrala v gori Maleksi in Somundži. Turki svoje muzulmane oborožujejo, in pošiljajo trume vojniovov prek Balkana, kjer imajo uporniki zavetje.

V Srbiji je za ministra bogočastja in uka izvoljen dr. Matić, okterem pišejo da spada med liberalno srbsko stranko.

Avstrijski poročnik v Madridu je poročal na Dunaj, kako se mu je zdaj vesti. Tekoj se mu je odgovorilo, naj ostane za zdaj v Madridu in naj ostane v dotiki z vlado, ki bo dejansko vladala, da bo mogel vselej skrbeti za koristi avstrijskih državljanov v Španiji.

Španjska revolucija je za zdaj končana. Najnovejši telegrami pripovedujejo, da se bo ustanovilo ministerstvo, ki bo imelo vlado v rokah, dokler se ne snide ustavodejni zbor. Ali bo postala potem španjska republika ali ustavna monarhija, to se še le vgblje, jasno menda celo voditeljem španjske revolucije ni. Nekteri hočejo trditi, da španjsko ljudstvo za to še ni zrelo. Španjska kraljica je iz Francije poslala razglas v Španijo, ki se pa še ne zmeni za svojo prejšno „osrečevalko“.

15. t. m. se vrne grof Bismark s svojega samotnega posestva in zopet prevzame državno vodstvo. Kar je bilo dozjad med Napoleonom in Bismarkom skrito, postane odsihmal bolj in bolj očito. Da imata oba velike namere v mislih je gotovo, kdo pride do zaželenega cilja, pokazalo se bo.

Anglejski poročnik v Španiji je dobil povelje novemu vladarstvu naznaniti, da se Anglija nikakor ne bo vtikala v to, kako si bo osvobodeno španjsko ljudstvo svojo bodočnost snovalo, ako bi ne zašlo na pota, ktera bi vtegnila tudi zunajne razmere španjske spreminjati. Enako misli tudi Francija poročati v Madrid.

Dunajska borza od 7. oktobra.

5% metalike	56 fl. 80 kr.	Kreditne akcije	207 fl. 50 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov.	57 fl. 50	London	116 fl. = kr.
5% narod. posojilo	61 fl. 80 kr.	Srebro	118 fl. 75 kr.
1860 drž. posojilo	82 fl. 90 kr.	Cekini	5 fl. 53 1/2 kr.
Akcije narod. banke	748 fl. = kr.		